

Розділ 1. РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Зварич І.Т.

РЕГІОН ЯК ОБ'ЄКТ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

У статті обґрунтовуються авторські підходи до нового вирішення наукового завдання моделювання процесу економічного зростання регіону в умовах постійної зміни його основних чинників.

Ключові слова: економічне зростання, регіон, економічний розвиток, моделювання динаміки, виробнича функція, валютний курс, зайнятість населення, прямі іноземні інвестиції, циклічність зміни чинників, економетрична модель, аналітична теорія неперервних дробів.

I. Вступ. В умовах світової глобалізації, а також системної трансформації економіки, які стали каталізатором інституціональних змін, проблема транспарентності динаміки економічного зростання різного рівня територіальних соціально-економічних систем набуває чимраз більшої актуальності. Досягнення цієї мети в умовах суттєвих диспропорцій у розвитку регіонів вимагає вивчення впливу його просторових чинників і їх взаємодії як особливого ресурсу, що характеризується певним інтегральним потенціалом. Відповідно до цього процес економічного зростання, якому властивий системний характер, вимагає розробки відповідних економіко-математичних методів та моделей для адекватного відображення досліджуваних проблем.

Вагомий внесок у створення фундаментального підґрунтя для таких досліджень зробили українські та зарубіжні вчені Л.Абалкін, С.Ашманов, Н.Баркалов, І.Благунов, В.Вельфе, А.Гальчинський, В.Геєць, О.Гранберг, М.Долішній, Т.Клебанова, Г.Клейнер, Г.Колодко, Г.Манків, Д.Медоуз, М.Моришима, Р.Нуреев, Р.Солоу, Л.Столерю, О.Суслев та інші. Однак у їх працях проблематика економічного зростання ґрунтовно розглядається головним чином на державному рівні. Водночас, незважаючи на досягнуті успіхи у такому науковому напрямку, розробка цієї важливої проблеми все ще

здійснюється не поліаспектно, а, отже, не може вважатись задовільною, особливо у регіональному вимірі.

II. Постановка завдання. Метою публікації є обґрунтування теоретичних і науково-методичних засад та інструментарію для моделювання процесу економічного зростання на регіональному рівні, що базується на дослідженні еволюції теоретичних поглядів на економічне зростання як критеріях економічного розвитку; визначенні теоретико-методологічних засад аналізу та моделювання процесу економічного зростання територіальних соціально-економічних систем; аналізі основних методів вимірювання та оцінки впливу на економічне зростання його основних чинників і підходів до їх моделювання; дослідженні генезису економіко-математичних моделей економічного зростання та особливостей у їх застосуванні; моделюванні залежності темпів економічного зростання регіону від рівня відносних цін (валютного курсу); модифікації дослідженої у працях П.Вельфенса і П.Джесінські моделі, яка виражає вплив на економічне зростання інвестиційної політики; дослідженні динаміки зайнятості населення регіону; розробці та апробації динамічних економетричних моделей процесу економічного зростання, що враховують циклічний характер його основних чинників; побудові та застосуванні на практиці багатofакторної моделі процесу економічного зростання регіону.

III. Результати. На основі аналізу літературних джерел можна зробити висновок, що за суттєво різних підходів до визначення поняття „економічне зростання” більшість вчених відносить його до критеріїв економічного розвитку. При цьому економічне зростання розглядається як позитивна складова економічної динаміки такого розвитку економіки, за якого збільшується валовий внутрішній продукт (ВВП) і національний дохід як загалом, так і на одного жителя зокрема.

Згідно із системою національних рахунків основні макроекономічні параметри еконо-

мічного розвитку і зростання обчислюються на основі валової доданої вартості (ВДВ) регіонів (областей, Автономної Республіки Крим, міст Києва та Севастополя). Відповідно до цього та беручи до уваги, що у вітчизняній економічній літературі широко вживане визначення регіону не наводиться [1], його авторська дефініція є такою: регіон – це встановлена адміністративно-територіальним устроєм частина національного економічного простору, яка є основою для періодичного (щорічного) обрахунку загальних і середнього на душу населення обсягів валового внутрішнього продукту та національного доходу.

Доцільність застосування методів економіко-математичного моделювання для дослідження динаміки розвитку територіальних соціально-економічних систем підтверджується тим, що на сучасному етапі розбудови держави і регіонів сенс управління їх економічним розвитком полягає не у просторовому описі окремих аспектів їх функціонування, а в отриманні системної інформації для більш глибокого розуміння характеру змін у таких соціально-економічних системах і водночас у поведінці їх суб'єктів у конкурентних умовах. Одночасно завдання системи державного управління цими процесами трансформується від докладного регламентування їх перебігу, що визначало спрямування адміністративно-розподільчої економіки, до керованості ними у визначеному руслі в умовах ринку, котрі дозволяють зберегти оптимальні характеристики регіональних соціально-економічних систем та їх здатність адаптуватись до постійних змін у нестабільному ринковому економічному середовищі.

Дослідження генезису економіко-математичних моделей економічного зростання дає змогу виділити три основні наукові етапи його вивчення, перший з яких був пов'язаний з роботами Кейнса, Харрода і Домара, другий – з розвитком неокласичного підходу до теорії зростання у працях Солоу і Удзави, третій етап відродження інтересу до цієї проблеми базується на роботах „нового неокласичного напрямку”. Оцінка покладених у їх основу методологічних засад моделювання процесу економічного зростання показала, що для його глибокого і всебічного аналізу найбільш доцільним є використання си-

стемного підходу, який на сучасному етапі розвитку методології пізнання дійсності є одним із найдійовіших інструментів таких досліджень. З цих позицій комплексне опрацювання можливостей пошуку універсальних принципів оцінки еволюції складних ієрархічних систем (держава-регіон), пізнання яких поряд із виявленням як загальних, так і часткових залежностей, є надзвичайно важливим для моделювання реальних економічних процесів.

Реалізація саме такого підходу може базуватися на побудові комплексу динамічних моделей оцінки взаємозалежності та причинно-наслідкових зв'язків темпів економічного зростання та рівня відносних цін (валютного курсу), економічного зростання та інвестиційної політики, а також економічного зростання та динаміки зайнятості населення регіону.

Пропонована модель оцінки впливу на економічне зростання рівня відносних цін (валютного курсу) має такий формалізований вигляд:

$$y = axe^{\lambda t + B \sin(\omega t + \varphi)}$$

де y – показник економічного зростання;
 x – рівень відносних цін (валютного курсу);

t – час;

$a, \lambda, B, \omega, \varphi$ – параметри (дані про динаміку обсягів виробництва продукції в промисловості та в її окремих макропідгрупах і динаміку ВДВ та її компонентів).

Проаналізувавши отримані результати практичної реалізації цієї моделі, приходимо до висновку, що утримання реального валютного курсу гривні у межах значень, які відповідають рівню економічного розвитку регіону, сприяють його економічному зростанню як у короткостроковому періоді, так і у довготерміновій перспективі, а мінімізація їх відхилень зумовлює зниження загальних витрат і ефективніше розміщення та використання економічних ресурсів. Завдяки цьому забезпечуються підвищення темпів зростання виробництва, оптимізація обсягів і структури інвестицій (у тому числі й іноземних), експорту та частково імпорту машин й обладнання, в результаті чого створюються сприятливі умови для оптимізації структурної перебудови регіональної еконо-

міки [2]. При цьому завищення реального валютного курсу не лише перешкоджає економічному зростанню, але й може призводити до деградації наявної галузевої структури виробничо-промислового комплексу[3].

Порівняльний аналіз моделей оцінки впливу внутрішніх і зовнішніх інвестицій на економічне зростання виявляє можливість адаптування до регіонального рівня моделі, запропонованої П. Вельфенсом і П. Дженсінскі, у якій виробнича функція описує економічне зростання через приріст валової доданої вартості[4]. При цьому встановлено доцільність модифікації цієї моделі з урахуванням циклічного характеру її змінних, а також часового лагу, що зумовлює неодноразову ефективність внутрішнього капіталу та прямих іноземних інвестицій, у модель такого вигляду:

$$Y_t = aK_t^{a_0} H_t^{a_1} L_t^{a_2} e^{\lambda t + B \sin(\omega t + \varphi)}$$

де Y_t – величина ВДВ;

$a, a_0, a_1, a_2, B, \omega, \varphi$ – параметри;

K_t і H_t – відповідно "внутрішні" та "зовнішні" (сформовані за рахунок іноземних інвестицій) основні засоби у регіоні у час;

L_t – кількість зайнятого у час усіма видами економічної діяльності в регіоні населення;

λ – темп науково-технічного прогресу.

Модифікована модель мультиплікатора-акселератора з урахуванням чинника прямих іноземних інвестицій, яка поєднує принципи мультиплікатора $I = sY$ і акселератора $\Delta Y = kI$, де I – сумарні інвестиції в основний капітал у році t ; s – середня схильність до інвестування (мультиплікатор); k – коефіцієнт акселерації (акселератор), дає можливість проводити розрахунки для виявлення впливу зсувів у розмірах прямих іноземних інвестицій у їх загальних обсягах на прискорення економічного зростання регіону як у цілому, так і у галузевому розрізі, що створює об'єктивне підґрунтя для адекватного регуляторного впливу на спрямованість інвестиційної політики на відповідному галузевому ринку[4].

На основі результатів дослідження взаємозв'язку зайнятості та економічного зростання регіону, що має безпосередній вплив на рівень зайнятості населення, який у свою чергу визначає як розвиток, так і спад

чи стагнацію регіональної економіки, пропонується модель динаміки кількості зайнятих з урахуванням циклічної компоненти, що має такий вигляд:

$$L_t = L_0 e^{nt + A \sin(\phi t + \psi)}$$

де L_t – кількість зайнятого населення у t -ому році, L_0 – початковий рівень кількості зайнятого населення, n – темп зростання зайнятості, A, ϕ, ψ – параметри моделі.

Такі підходи до моделювання окремих чинників економічного зростання регіону дають можливість побудови динамічної макро(мезо)економічної моделі цього процесу, яка відображає залежність валової доданої вартості (Y_t – ВДВ у році t) від обсягів основних виробничих засобів (K_t) та кількості зайнятих (L_t) із урахуванням їх циклічної зміни, враховуючи при цьому такі характеристики процесу виробництва, як його суттєву залежність від зміни ефективності використання виробничих ресурсів у часі або науково-технічного прогресу, а також циклічну зміну періодів спаду і зростання виробництва[5]. Ця модель має такий вигляд:

$$Y_t = F(K_t, L_t) e^{\lambda t + B \sin(\omega t + \varphi)}, \quad t = 0, \dots, N - 1,$$

де $F(K_t, L_t)$ – статична виробнича функція, яка може бути записана у вигляді різних виробничих функцій;

$\lambda, B, \omega, \varphi$ – параметри моделі;

N – кількість років.

Для дослідження процесу економічного зростання регіону пропонуються такі моделі:

$$\hat{Y}_t^1 = a_1 K_t^{a_2} L_t^{a_3} e^{\lambda t + B \sin(\omega t + \varphi)}, \quad (1)$$

$$\hat{Y}_t^2 = a_1 (a_2 K_t + (1 - a_2) L_t)^{a_3} e^{\lambda t + B \sin(\omega t + \varphi)}, \quad (2)$$

у порівнянні з якими розглянуто моделі, що визначаються відповідно функцією Кобба-Дугласа та CES (англ. constant elasticity of substitution) з лінійними ізоквантами:

$$Y_t^1 = a_1 K_t^{a_2} L_t^{a_3}, \quad (3)$$

$$Y_t^2 = a_1 (a_2 K_t + (1 - a_2) L_t)^{a_3}. \quad (4)$$

Порівняльний аналіз досліджуваних моделей показує, що ті з них, які включають циклічний компонент, мають менші, ніж "класичні", відхилення реальних значень ВДВ від обчислених за моделями (рис. 1, рис. 2).

млн. грн.

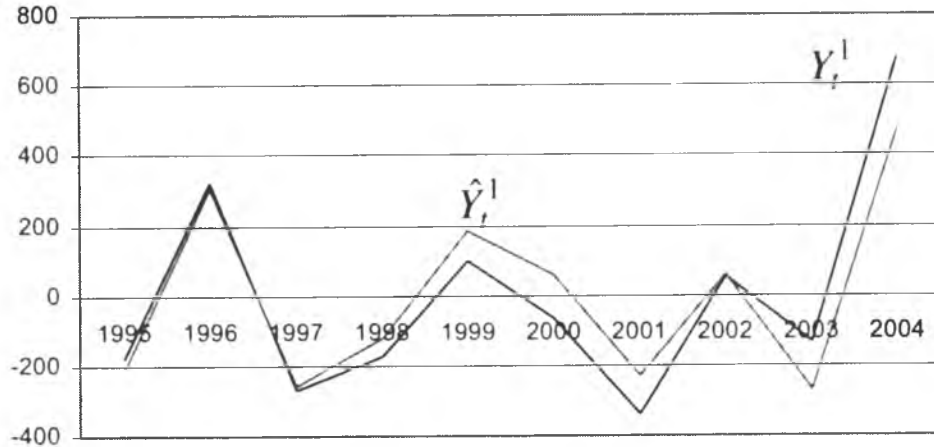

Рис. 1. Порівняльна характеристика величини відхилень обчислених значень ВДВ (\hat{Y}_t^1 та Y_t^1) від реальних (Y_t)

млн. грн.

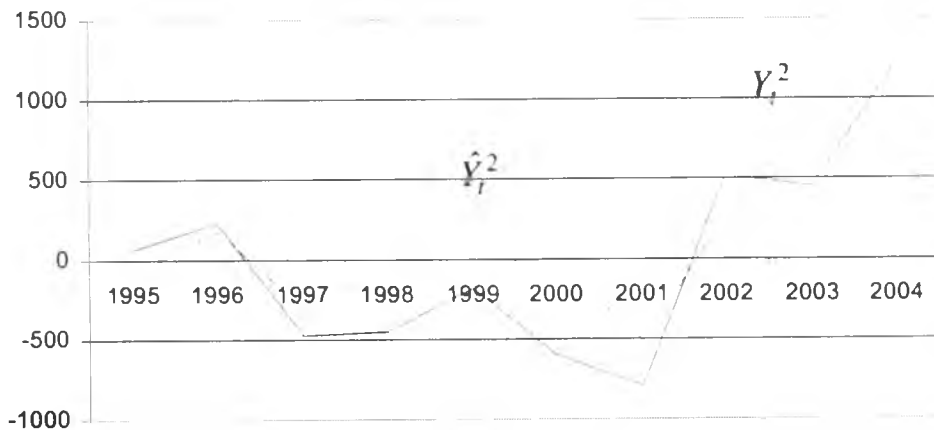

Рис. 2. Порівняльна характеристика величини відхилень обчислених значень ВДВ (\hat{Y}_t^2 та Y_t^2) від реальних (Y_t)

Коефіцієнти детермінації та кореляції, які для всіх моделей є достатньо близькими до одиниці, а також стійкість модифікованих моделей до збурень, зумовлених використанням показника кількості зайнятих, визначеного на основі залежності $L_t = L_0 e^{nt + A \sin(\phi t + \psi)}$, переконливо підтверджують їх адекватність реальним експериментальним даним.

Таким чином, узагальнення отриманих у результаті проведеного дослідження висновків належно обґрунтовує доцільність використання для моделювання процесу економічного зростання регіону таких формул:

$$Y_t = a_1 K_t^{a_2} L_t^{a_3} e^{\lambda t + B \sin(\omega t + \phi)}$$

$$Y_t = a_1 (a_2 K_t + (1 - a_2) L_t)^{a_3} e^{\lambda t + B \sin(\omega t + \phi)}$$

$$L_t = L_0 e^{nt + A \sin(\phi t + \psi)}$$

Побудована на їх основі багатофакторна модель процесу економічного зростання регіону визначається функціями Y_t (ВДВ), K_t (основні засоби), L_t (кількість зайнятого населення), C_t (споживання), I_t (інвестиції), а також нормою нагромадження s_t . Аналітично вказані функції задаються наступними рівностями:

$$Y_t = a_1 K_t^{a_2} L_t^{a_3} e^{\lambda t + B \sin(\omega t + \phi)}, \quad (5)$$

де $a_1, a_2, a_3, \lambda, B, \omega, \phi$ – параметри;

$$\frac{dK_t}{dt} = I_t - \mu K_t, \quad (6)$$

де μ – параметр, що виражає норму витрат основних засобів;

$$L_t = L_0 e^{nt + A \sin(\phi t + \psi)}, \quad (7)$$

де L_0 – початковий рівень кількості зайнятого населення, n – темп зростання зайнятості, A, ϕ, ψ – параметри;

$$Y_t = C_t + I_t, \quad (8)$$

$$s_t = \frac{I_t}{Y_t}, \quad (9)$$

які при розгляді стратегії нагромадження з його постійною нормою $I_t = sY_t$ зводяться до одного диференціального рівняння

$$\frac{dK_t}{dt} = sY_t - \mu K_t$$

або

$$\frac{dK_t}{dt} = sa_1 K_t^{a_2} L_0^{a_3} e^{(a_3 n + \lambda)t + a_3 A \sin(\phi t + \psi) + B \sin(\omega t + \varphi)} - \mu K_t$$

Початкові умови визначаються співвідношеннями:

$$Y_0 = a_1 K_0^{a_2} L_0^{a_3} e^{a_3 A \sin \psi + B \sin \varphi}, \quad K_0 = \int_{-\infty}^0 e^{\mu \tau} I_\tau d\tau$$

Саме такі підходи до побудови багатофакторної моделі процесу економічного зростання дозволяють встановити відповідні аналітичні залежності, які визначають різні його типи.

Зокрема, за умов збалансованого зростання, коли темпи збільшення кожної з основних величин Y_t, K_t, C_t, I_t апіорі постійні, рівняння (5)-(9) моделі матимуть вигляд:

$$Y = Y_0 e^{pt},$$

$$K = K_0 e^{pt},$$

$$L = L_0 e^{[(1-a_2)p-\lambda]t/a_3 + A \sin(\phi t + \psi)},$$

$$C = C_0 e^{pt}$$

$$I = I_0 e^{pt}, \text{ де } p = \frac{a_3 n + \lambda}{1 - a_2}.$$

При цьому збалансована програма споживання визначається рівністю $C_t = A_0 (1-s_0) s_0^{\frac{t}{1-a_2}} e^{pt}$,

яка дає можливість оцінювати множину початкових економічних параметрів за певного обсягу основних виробничих засобів.

При незбалансованому зростанні розв'язок рівнянь моделі можна записати у вигляді:

$$K_t = K_0 e^{pt} \left[\frac{s}{s_0} + \left(1 - \frac{s}{s_0} \right) e^{-[(1-a_2)\mu + (a_3 n + \lambda)]t} \right]^{\frac{1}{1-a_2}}$$

Ефективність використання такої багатофакторної моделі для аналізу загальної динаміки процесу економічного зростання регіону шляхом застосування аналітичної теорії неперервних дробів[6] підтверджує, зокрема, її реалізація на прикладі Івано-Франківської області, яка дозволила визначити залежність стратегії норми нагромадження від оптимальних початкових умов, коли її значення $s_0 = 22\%$. При цьому встановлено, що у порівнянні з оптимальним збалансованим зростанням при нормі нагромадження $s = 9\%$ така стратегія дає відносний виграш у рівні споживання на першому році у розмірі 17%, але у довгостроковому періоді передбачаються втрати, величина яких досягатиме 10%.

Отже, проблема вибору різних стратегій соціально-економічного розвитку регіону визначається величиною тих витрат, на які можна погодитись заради ефективного економічного зростання регіональної економіки у подальшому. Неврахування цього при виборі регіональної стратегії регуляторного впливу на економічні процеси може мати своїм наслідком тривале суттєве зниження темпів зростання регіональної економіки, яке вже проявило себе за підсумками 2005 і особливо п'яти місяців 2006 років[3]. А такий стан економіки Івано-Франківської області, яка в числі інших десяти регіонів України практично відновила на 1 січня 2005 року (на 99,3%) обсяги виробництва 1990 року, але вже за певних структурних зсувів і значно меншої кількості залучених до цього працівників[7], у свою чергу, практично унеможливило формування у достатніх обсягах бюджетів розвитку обласного, міських, районних, сільських і селищних бюджетів, що зумовлюватиме або згортання інвестиційних (в основі своїй соціальних) програм, або перерозподіл видатків з інших важливих (також соціального спрямування) статей загального та спеціального фондів місцевих бюджетів, або

їх кредиторську заборгованість за вже виконані авансом роботи. При цьому останнє загалом і в межах визначених бюджетним законодавством часових періодів могло б бути прийнятним, проте за умови одночасного суттєвого підвищення темпів економічного зростання регіональної соціально-економічної системи, а відтак і значного перевиконання доходів відповідних місцевих бюджетів, що за обставин, які склалися в останні півтора року, на жаль, практично не реально.

IV. Висновки. Наведене у статті нове вирішення наукового завдання моделювання процесу економічного зростання регіону в умовах постійної зміни його основних чинників дає можливість зробити такі висновки:

1. В умовах перехідної економіки під економічним зростанням слід розуміти такий економічний розвиток, коли впродовж певного періоду кількісно й якісно зростає суспільне виробництво, яке перебуває у постійному русі, у динаміці. Водночас з метою економетричного аналізу цих процесів з позицій системного підходу як регіональну соціально-економічну систему (регіон) необхідно розглядати саме область. Вона, по-перше, є відносно цілісним утворенням. І, по-друге, в його складі також можна виділити елементи (підсистеми): економіку (господарство), географічне середовище (природні ресурси), територіальні громади та різні суспільні угруповання, що об'єднують населення. Цей процес регулюється певними нормами і (що не менш суттєво) відповідними регіональними органами управління та у взаємодії із ними – територіальними структурними підрозділами центральних органів державної виконавчої влади. При цьому така регіональна система сама є елементом цілісного територіального утворення вищого рівня – держави.

2. Аналіз впливу на економічне зростання регіональних соціально-економічних систем його окремих чинників дає підстави стверджувати, що його темпи визначаються також змінами реального валютного курсу гривні у допустимих межах, а їх оцінка має враховувати роль у посиленні динамічності розвитку регіональної економіки прямих іноземних інвестицій і всіх наявних у регіоні видів зайнятості населення. При цьому для визначення впливу на економічне зростання

регіону внутрішніх і зовнішніх інвестицій в цілому доцільне застосування моделі, запропонованої П.Вельфенсом і П.Джесінські, у якій виробнича функція описує його через приріст валової доданої вартості. З цією метою таку модель слід модифікувати з урахуванням того, що визначена нею умова одночасної ефективності внутрішнього капіталу та прямих іноземних інвестицій загалом не підтверджується, а також передбачивши циклічний характер тих змінних, які використовуються для її побудови. Водночас дослідження взаємозв'язку зайнятості та економічного зростання на прикладі регіону дає всі підстави для того, щоб у подальшому розгляді методологічних засад багатофакторного моделювання процесу його економічного зростання використовувати модель динаміки кількості зайнятих, що також включає циклічну компоненту.

3. Динамічні макро(мезо)економічні моделі процесу економічного зростання регіону, які виражають залежність валової доданої вартості від обсягів основних виробничих засобів та кількості зайнятих із урахуванням їх циклічної зміни, дозволяють зважати на такі вагомні характеристики процесу виробництва, як його суттєву залежність не лише від зазначених чинників, а й від зміни ефективності використання виробничих ресурсів у часі або науково-технічного прогресу, циклічної зміни періодів спаду і зростання виробництва та його експоненційний характер. Проведення числової апробації таких моделей на прикладі Івано-Франківської області підтвердило доцільність їх використання для дослідження процесу економічного зростання регіональних соціально-економічних систем.

4. Побудована на цій основі багатофакторна модель з урахуванням циклічності зміни усіх основних чинників економічного зростання дозволяє поліпшити аналітичні можливості класичних виробничих функцій при його дослідженні, а, отже, адекватно відображати динамічні зміни у внутрішніх та зовнішніх чинниках регіонального соціально-економічного розвитку загалом. Саме такі підходи до побудови цієї моделі дають також можливість виявити відповідні аналітичні залежності, що визначають такі типи економічного зростання, як збалансоване та незбалансоване. Водночас доведено ефек-

тивність використання такої моделі і з метою аналізу загальної динаміки процесу економічного зростання шляхом застосування аналітичної теорії неперервних дробів.

5. Запропоновані багатофакторна модель процесу економічного зростання регіону і динамічні моделі його основних чинників та алгоритми їх оптимізації дозволяють здійснювати теоретичні та експериментальні дослідження шляхом поліваріантного аналізу різноманітних альтернативних сценаріїв економічного зростання, наближуючи їх до реальних умов та цілей управління соціально-економічним розвитком відповідних територіальних соціально-економічних систем залежно від наявних можливостей і сподівань їх основних економічних суб'єктів, і передусім населення.

6. Практичні результати проведених досліджень можуть надалі використовуватись центральними та регіональними органами державного управління, зокрема, відповідними структурними підрозділами обласних та інших місцевих державних адміністрацій, а також органами місцевого самоврядування, у тому числі утвореними ними комісіями з розробки та реалізації регіональних і менш локальних стратегій та програм соціально-економічного розвитку, при визначенні механізмів забезпечення економічного зростання у нових умовах. Їх практичне застосування слугує не лише вдосконаленню оператив-

ного аналізу економічної інформації, а й її ефективному використанню з метою прискореного адаптування різного рівня територіальних соціально-економічних систем до ринкових засад їх функціонування.

1. *Долішній М., Злупко С.* Основи регіоналізації: концептуальний підхід // Регіональна економіка. – 2003. – № 3. – С. 7–17.

2. *Зварич І.Т.* Модель впливу валютного курсу на економічне зростання // Економіст. – 2005. – № 9. – С. 34–36.

3. Економічне і соціальне становище Івано-Франківського регіону за січень-травень 2006 року. Стат. бюлетень // Гол. управління статистики в Ів.-Фр. обл. – Івано-Франківськ, 2006. – 208 с.

4. *Зварич І.Т.* Модель впливу інвестиційної політики на економічне зростання // Теорія і практика сучасної економіки. Матеріали VI Міжнарод. конференції: Черкаси, 28–30 вересня 2005 року / Відповідальний редактор Хом'яков В.І. – Черкаси: ЧДГУ, 2005. – С. 376–379.

5. *Зварич І.Т.* Модель економічного зростання з врахуванням циклічної зміни основних факторів // Вісник Хмельницького націон. ун-ту. – 2005. – № 5/2005/ч. 2, т. 2. – С. 218–220.

6. *Зварич І.Т.* Модель процесу (динаміки) економічного зростання регіону // 36. наук.праць «Моделювання регіональної економіки». – Івано-Франківськ: Плай. – 2005. – С. 116–129.

7. Івано-Франківщина. Україна. Світ за 2004 рік: стат. щорічник // Гол. управління статистики в Ів.-Фр. обл. – Івано-Франківськ, 2005. – 592 с.

The article contains new solution of the scientific modeling of region's economic growth under the circumstances of basic factors' permanent changes.

Романюк М.Д.

ВЗАЄМОВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ: ВІДМІННОСТІ, ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

У статті розкриваються особливості взаємовпливу економічного і соціального розвитку регіонів, а також регіонального людського розвитку в Україні і, зокрема, в областях Карпатського регіону. Узагальнено та згруповано показники за напрямками соціального розвитку для визначення індексу людського розвитку регіону. Обґрунтовується соціальна пріоритетність економічного розвитку регіону, здійснення заходів державної регіональної соціальної політики.

Ключові слова: *регіональний людський розвиток, індекс людського розвитку, соціальні*

пріоритети економічного розвитку регіону, державна соціальна регіональна політика.

І. Вступ. В сучасному світі більшість країн міжнародної спільноти і в першу чергу всі демократичні країни живуть за принципами формування ефективної соціально-економічної стратегії, спрямованої на забезпечення матеріального та духовного добробуту населення. В економічній діяльності урядів високорозвинених країн наріжним каменем виступає пріоритетність людського розвитку.

Україна, як демократична держава стратегічною метою якої є інтеграція до Європейського економічного співтовариства